

E – BOOK

TRESTNÍ ŘÍZENÍ

JUDR. **DAVID PYTELA**, MBA, LL.M.
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Obsah

Úvod 3

2. Stádia trestního řízení 3

2.1. Přípravné řízení 3

2.1.1. Prověřování 4

2.1.2. Vyšetřování 4

2.2. Řízení před soudem 4

2.2.1. Hlavní líčení 4

2.2.2. Odvolání 5

2.2.3. Další opravné prostředky 5

2.2.4. Vykonávací řízení 5

3. Nejčastější dotazy klientů 5

3.1. *Policie si mě pozvala na výslech, můžu odmítnout vypovídat?* 5

3.2. *Můžu při výpovědi u policie nebo u soudu lhát?* 6

3.3. *Přišlo mi rozhodnutí od soudu s názvem Trestní příkaz, co to znamená?* 6

3.4. *Lze se vyhnout jednání u soudu?* 7

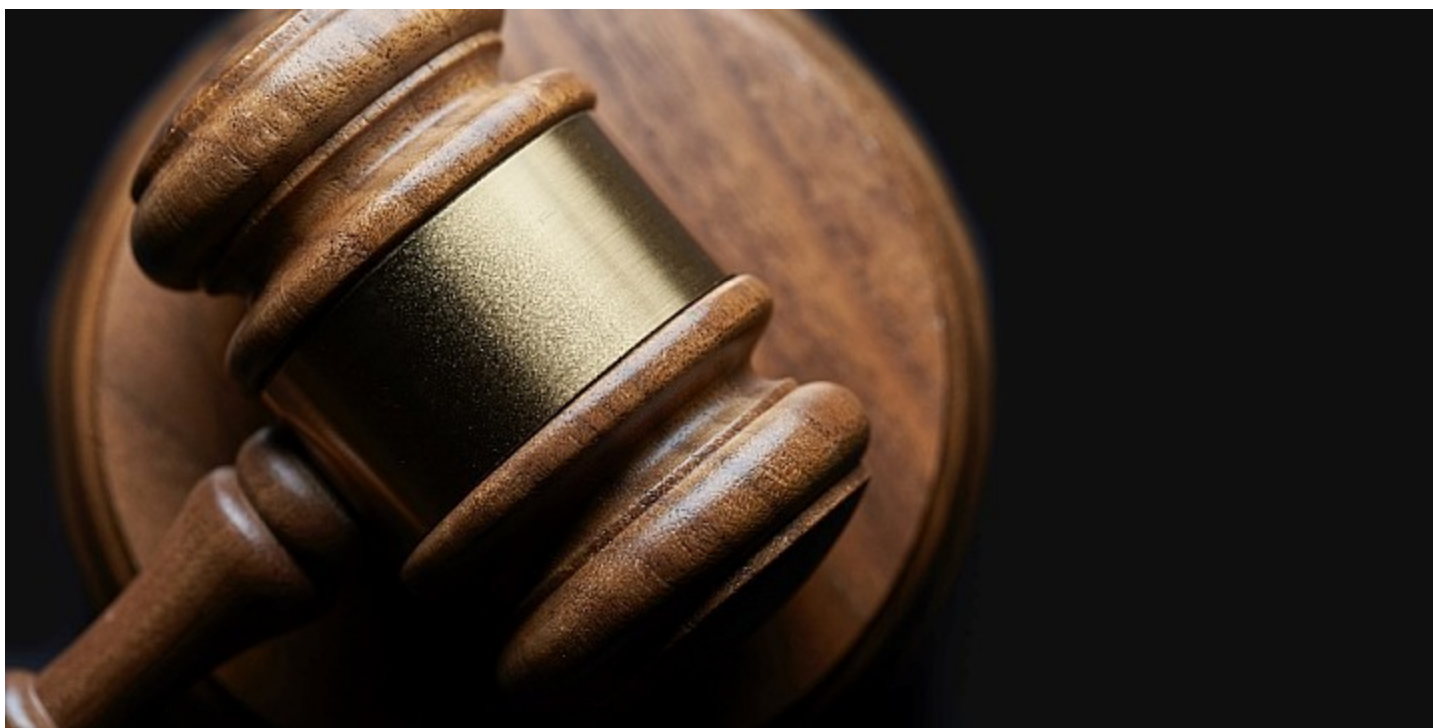
3.5. *Kdy můžu zažádat prominutí/propuštění trestu?* 7

3.6. *Lze žádat náhradu škody, pokud mě neprávem odsoudili?* 7

Závěr 8

Úvod

Trestní právo je oblast práva, u které doufáme, že se nás nikdy nebude týkat. Jenže život s sebou přináší spoustu překvapivých situací a může se stát, že se staneme (ať už úmyslně či neúmyslně) pachatelem trestného činu či nedej bože obětí trestného činu. Pokud tato situace nastane, co můžeme očekávat od policie? Kdo je to státní zástupce? A jaký trest může soudce uložit? Otázek na toto téma je mnoho a my se budeme snažit na ty nejčastější odpovědět v následujícím textu. Naším cílem je informovat své (i potencionální budoucí) klienty o základních principech trestního řízení a předat jim alespoň zlomek našich znalostí, aby se dokázali v trestním řízení orientovat, a pokud to bude v budoucnu nezbytné i sami rozhodnout, jak postupovat.

Nejprve si ve zkratce popíšeme jednotlivá stádia trestního řízení. Pak si odpovíme na nejčastější otázky, se kterými se v naší praxi setkáváme.

2. Stádia trestního řízení

Trestní řízení je rozděleno do jednotlivých stádií. Všechny tyto stádia jsou podrobně popsány v trestním řádu, a to od prvotního zjištění policie, že je zde podezření ze spáchání trestného činu, až po výkon samotného trestu. Tyto stádia jsou následující:

2.1 Přípravné řízení

Je prvním stadiem trestního řízení. Úkolem tohoto stadia je zjistit, zda je podezření z trestného činu proti určité osobě natolik odůvodněné, že je možno podat obžalobu k soudu. Na správném provedení přípravného řízení závisí i výsledek celého trestního řízení. Toto stádium se dělí na část prověřování a část vyšetřování.

2.1.1 Prověřování

Prověřování je zahájeno trestním oznámením nebo jakoukoliv jinou událostí, díky které se policie dozví, že byl pravděpodobně spáchán trestný čin. Např. majitelka nahlásí krádež vozidla. V této části osoby, který by o události mohly něco vědět, dochází na policii podávat tzv. **vysvětlení**. Prověřování končí, jakmile policie má podezření na konkrétního pachatele. V takovém případě policie vydá tzv. **usnesení o zahájení trestního stíhání**, které je již doručeno konkrétnímu podezřelému, který se nadále nazývá obviněný. Často až po doručení tohoto dokumentu k nám klienti přijdou a žádají právní radu. To je chybou, pokud již před tím podali na policii vysvětlení. I vysvětlení totiž může být za jistých okolností použito jako důkaz v řízení před soudem (bez ohledu na to, co tvrdí policie). Klientům tudíž říkáme pravidlo:

Na policii nikdy nechoďte bez právního zástupce.

2.1.2 Vyšetřování

Po vydání usnesení o zahájení trestního stíhání začíná část vyšetřování. Policie již zjišťuje konkrétní skutečnosti o obviněném a spáchaném trestném činu. Probíhají výslechy svědků i obviněného, které jsou mnohem podrobnější. Obviněný může v této části nahlížet do policejního spisu, seznamovat se s důkazy zajištěnými policií a sám i důkazy navrhopat nebo předkládat. Vyšetřování končí ve chvíli, kdy má policie za to, že trestný čin byl dostatečně zjištěn a podložen důkazy. Policie v takovém případě spis uzavře a předloží obviněnému k závěrečnému prostudování. Následně spis předá dozorujícímu státnímu zástupci a ten vyhodnotí, zda je dostatek podkladů pro podání obžaloby.

2.2 Řízení před soudem

2.2.1 Hlavní líčení

Hlavní líčení je nejdůležitějším stádiem trestního řízení. Jedná se o stádium trestního řízení, v němž soud rozhoduje o vině a případném trestu obžalovaného. Soud přezkoumává obvinění obsažená v obžalobě, provádí důkazy navrhopané v obžalobě, a to zásadně za účasti veřejnosti a dalších subjektů trestního řízení.

V hlavním líčení rozhoduje soud – senát (3 soudci) či samosoudce. Soud je nezávislý a je vázán pouze právním řádem ČR. Státní zástupce, který podává obžalobu, má v hlavním líčení i v celém řízení před soudem postavení procesní strany (žalobce). Obviněný se nazývá v této fázi obžalovaný a může i nemusí se nechat zastoupit právním zástupcem (obhájcem). Povinně musí v případě tzv. nutné obhajoby (= zákonem vyjmenované situace, kdy musí mít obžalovaný obhájce). Stát v takovém případě obžalovanému právního zástupce přidělí, pokud si ho obžalovaný nezvolí sám.

Hlavní líčení je veřejnosti přístupné a koná se za stále přítomnosti soudce/soudců, zapisovatele, státního zástupce, obžalovaného a jeho právního zástupce. Veškeré doposud získané důkazy se před soudem provedou znovu (včetně výslechnů) a každá ze stran může navrhopnout další i nové důkazy k provedení. Obžaloba i obhajoba se může ke každému důkazu vyjádřit.

Soud v řízení rozhodne, zda je obžalovaný vinen, nevinen, případně jaký trest uloží a zda přizná poškozenému nárok na náhradu škody.

2.2.2 Odvolání

Odvolací řízení se koná tehdy, pokud je rozsudek soudu prvního stupně napaden **odvoláním**, které může podat obžalovaný, státní zástupce a další oprávněné osoby. Odvolání se podává, pokud některá ze stran nesouhlasí s obsahem rozsudku, např. obžalovaný se cítí být nevinen, trest považuje za příliš vysoký aj.

O odvolání proti rozsudku okresního soudu rozhoduje nadřízený krajský soud. O odvolání proti rozsudku krajského soudu rozhoduje nadřízený vrchní soud.

Úkolem odvolacího řízení je přezkoumat na základě podaného odvolání předcházející řízení i vlastní rozhodnutí, a to, zda byly všechny okolnosti případu zjištěny správně, zda byly správně právně posouzeny a zda byl dodržen postup dle trestního řádu.

2.2.3 Další opravné prostředky

Kromě odvolání lze v rámci trestního řízení využít i **další opravné prostředky**, a to dovolání (proti rozsudku odvolacího soudu), návrh na povolení obnovy řízení a stížnost pro porušení zákona. Možnosti podání a náležitosti těchto opravných prostředků jsou podrobně upraveny trestním řádem. Tyto kvalifikované opravné prostředky je vhodné podat prostřednictvím právního zástupce. Dovolání lze podat pouze prostřednictvím právního zástupce (obhájce).

2.2.4 Vykonávací řízení

Posledním stádiem trestního řízení je řízení vykonávací. Jeho účelem je uskutečnit obsah rozhodnutí, např. výkon trestu odnětí svobody, výkon obecně prospěšných prací apod.

3. Nejčastější dotazy klientů

Trestní řízení je velmi náročný a obsáhlý obor, kde je bez patřičného vzdělání téměř nemožné se zcela orientovat. Proto jsme připravili souhrn krátkých odpovědí na nejčastější dotazy, na které se nás klienti ptají.

3.1 Policie si mě pozvala na výslech, můžu odmítnout vypovídat?

Ať už půjde o prvotní podání vysvětlení nebo svědeckou výpověď, důvody k odepření vypovídat jsou téměř totožné.

Nikdo nesmí být nucen vypovídat o **utajovaných skutečnostech chráněných jinými zákony** (např. ve věcech bezpečnosti) dále o věcech, **na něž se vztahuje povinnost zachovávat mlčenlivost** (např. advokát či lékař).

Nikdo nemůže být nucen taktéž vypovídat **v případech, kdy by touto výpovědí způsobil trestní stíhání či stíhání za přešůpek či jiný správní delikt sobě, nebo osobě mu blízké**. Okruh osob blízkých stanoví § 100 trestního řádu, jsou to příbuzní v pokolení přímém (rodiče, prarodiče, děti, vnoučata), sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner nebo druh anebo jiná osoba v poměru rodinném nebo obdobném, jejíž újmu by dotyčný právem pociťoval jako újmu vlastní (např. mimořádně blízký přítel).

Podezřelý či obviněný (podle stádia trestního řízení), jako jediný, může odmítnout vypovídat vždy, i v průběhu již započaté výpovědi, a může při výpovědi i lhát.

3.2 Můžu při výpovědi u policie nebo u soudu lhát?

Podle trestního řádu osoba podávající vysvětlení či svědeckou výpověď, s výjimkou podezřelého či později obviněného, je povinna vypovídat pravdu a nic nezamlčet. Pokud tak neučiní, může být trestně odpovědná za uvedení vědomě nepravdivých údajů (křivé obvinění, křivá výpověď, pomluva, poškození cizích práv a nadřování). Osobě, která vědomě uvede nepravdu nebo zamlčí podstatnou okolnost, může být uložena i pokuta až do 50.000,- Kč. Podezřelý, obviněný a později obžalovaný ovšem **lhát může**.

3.3 Přišlo mi rozhodnutí od soudu s názvem Trestní příkaz, co to znamená?

Trestní příkaz je rozhodnutí soudu, stejně jako rozsudek, kterým je obviněný uznán vinným a je mu uložen trest. Trestní příkaz je však výsledkem zkráceného řízení. V praxi je tento zkrácený způsob řízení využíván u méně závažných trestných činů, kde jsou okolnosti případu dostatečně zjištěny. Například řízení pod vlivem alkoholu v hladině vyšší než 1 promile, maření úředního rozhodnutí apod. Pro klienty to většinou znamená, že jednou byly podat na policii vysvětlení a později jim byl doručen tento trestní příkaz. Proti trestnímu příkazu se lze bránit **odporem** do 8 dnů od doručení. Soud v případě podání odporu nařídí hlavní líčení, kde dá možnost se obžalovanému vyjádřit, navrhnout důkazy apod. Výsledkem hlavního líčení je pak klasický rozsudek.

3.4 Lze se vyhnout jednání u soudu?

Může se stát, že klient spáchá trestný čin, např. napadne v hospodě jiného zákazníka, a zlomí mu ruku. Za své jednání chce vzít odpovědnost a u policie se přizná se sdělením, že to celé chce mít hlavně co nejdříve za sebou. V takových případech nám trestní právo dává možnost, tzv. odklonů. To znamená, že za splnění určitých podmínek nemusí dojít k vydání odsuzujícího rozsudku či dlouhému dokazování u hlavního líčení. Dokonce se lze vyhnout i záznamu do rejstříku trestů. Podmínkou těchto odklonů je však vždy **plná spolupráce s orgány činnými v trestním řízení, přiznání a náhrada škody poškozenému**. To, jakou strategii zvolit, je však vhodné předem konzultovat s právním zástupcem. Jednou učiněná chyba se totiž již v rámci trestního řízení často nedá vzít zpět.

3.5 Kdy můžu zažádat prominutí/propuštění trestu?

Pokud Vám byl soudem uložen trest, například trest spočívající v zákazu řízení motorových vozidel, je možné po výkonu poloviny trestu podat u soudu **návrh na podmíněné upuštění od výkonu jeho zbývající části**. Na základě tohoto návrhu, který musí obsahovat všechny náležitosti stanovené zákonem, nařídí soud **veřejné zasedání**, v jehož rámci proběhne Váš **výslech**. Pokud soud na základě Vašeho výslechu dospěje k závěru, že jste v době výkonu trestu způsobem svého života prokázali, že dalšího výkonu trestu již není třeba, rozhodne o podmíněném upuštění od výkonu zbytku trestu a současně Vám stanoví zkušební dobu až na pět let.

Téměř shodný postup je v případě upuštění od potrestání u trestu odnětí svobody. Zde může odsouzený požádat o upuštění po polovině výkonu trestu nebo i po pouhé třetině výkonu trestu (v případě jedné třetiny ovšem soud často žádosti nevyhoví), pokud doposud nebyl ve výkonu trestu odnětí svobody (prvotrestanec) a nebyl odsouzen za zvlášť závažný zločin. Blíže viz

§ 88 trestního zákoníku.

3.6 Lze žádat náhradu škody, pokud mě neprávem odsoudili?

Může se stát, že budete odsouzeni nebo vzati do vazby a později bude zjištěno, že jste trestný čin nespáchali. Jenomže již samotné trestní řízení Vám způsobilo škodu v podobě nákladů na právního zástupce, zničenou pověst, již vykonanou část trestu apod. V tomto případě se lze bránit a žádat náhradu škody. **Odpovědný je stát, a to za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci** neboli škodu způsobenou **nesprávným úředním postupem nebo nezákonným rozhodnutím**. Uplatnění tohoto práva vyžaduje již vysoký stupeň odbornosti, proto lze jen doporučit zajistit si pomoc právního zástupce.

Závěr

Doufáme, že jsme Vám alespoň částečně přiblížili, jak se v trestním řízení postupuje.